

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

૨૦૧૬નો વિશેષ દીવાની અરજી નંબર ૨૧૧૧૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી.ન્યાયમૂર્તિ એન.વી.અંજારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું માન. ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.

=====

વિજયભાઈ કુલાભાઈ પટેલ & ૧.

અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત સેકન્ડરી અને ઉચ્ચ સેકન્ડરી એજ્યુકેશન બોર્ડ & ૨.સામાવાળા (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:-

શ્રી હર્ષદરાય એ દવે, અરજદાર (ઓ) નંબર ૧-૨ માટે વકીલ

શ્રી એડી ઓઝા, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧-૨ માટે વકીલ

શ્રી મનીષ પટેલ, શ્રી પાર્થ એમ. રાવલ સાથે, પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૩ માટે વકીલ

=====

કોરમ:માનનીય શ્રી.ન્યાયમૂર્તિ એન.વી.અંજારિયા

તારીખ:૨૦/૦૧/૨૦૧૭

સીએવી જજમેન્ટ

૧. અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી હર્ષદરાય દવે, પ્રથમ અને બીજા પ્રતિવાદીઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ.ડી. ઓઝા અને ત્રીજા પ્રતિવાદી તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મનીષ પટેલની સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પાર્થ રાવલને સાંભળ્યા.

૨. અરજદારોએ નીચે મુજબની દાદ માંગવા માટે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ પ્રસ્તુત રિટ પિટિશન (અરજી) દાખલ કરી છે:

(i) ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ – સંચાલક મતવિસ્તાર ગ્રુપ-૩ ની ચૂંટણીઓ માટેની મતદાર યાદી રદ કરવા;

(ii) ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ – સંચાલક મતવિસ્તાર ગ્રુપ-૩ ની ચૂંટણીઓ માટેની મતદાર યાદી તેમજ ચૂંટણી લડી રહેલા ઉમેદવારોની યાદીમાંથી પ્રતિવાદી નંબર ૩ નું નામ સિદ્ધાંતો, નીતિ વગેરેની વિરુદ્ધ હોવાથી તેને દૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવા;

(iii) પ્રતિવાદી નંબર ૨ દ્વારા મતદાર યાદીમાં એવા મતદારોને મત આપવાની મંજૂરી ન આપવા કે જેમના નામ નીતિ અને સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ મતદાર યાદીમાં સામેલ છે અથવા તો વૈકલ્પિક રીતે તેઓના મત સિદ્ધાંતો અને નીતિની વિરુદ્ધ હોવાથી તેની ગણતરી ન કરવા.

૨.૧ તા. ૧૯મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ નોટિસ ઇશ્યૂ કરતી વખતે વચગાળાની રાહત અંગે નીચે મુજબનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

"૬.૧ પહેલેથી જ ચાલી રહેલી ચૂંટણી પ્રક્રિયા પર સ્ટે આપીને વચગાળાની રાહત આપી શકાય નહીં, જોકે વિવાદના મૂળને જોતાં, ન્યાયી ચૂંટણી યોજવાના સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને જ્યાં સુધી અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા

પ્રશ્નોના સંતોષકારક જવાબો પૂરા પાડવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પરિણામ જાહેર ન કરવું યોગ્ય રહેશે. આ સંજોગોમાં, જોકે ચૂંટણીઓ કાર્યક્રમ મુજબ ચાલુ રહેશે, પરંતુ એવો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેનું પરિણામ જાહેર કરવામાં આવશે નહીં અને તેને સીલબંધ કવરમાં રાખવામાં આવશે જે સામા પક્ષના કેસને ધ્યાનમાં લીધા પછી આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવતા વધુ આદેશોને આધીન રહેશે."

૨.૨ ત્યારબાદ પ્રતિવાદીઓએ તેમનું સોગંદનામું દાખલ કર્યું અને પક્ષકારો દ્વારા દલીલો પૂર્ણ કરવામાં આવી. ૧૯મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ ના આદેશમાં નોંધ્યા મુજબ, પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોએ જણાવ્યું હતું કે પ્લીડિંગ્સ પૂર્ણ થઈ ગયા છે અને તેઓએ સંયુક્ત રીતે અરજી પર અંતિમ વિચારણા કરવા વિનંતી કરી હતી.

૩. ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૭૨ ની કલમ ૩(૨)(vii) ની જોગવાઈઓ અનુસાર વર્ગ-બી ના સભ્યોને ચૂંટીને ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડની રચના કરવાની હોય છે. ઉક્ત જોગવાઈ મુજબ, નોંધાયેલ માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓના સંચાલકોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા ચાર સભ્યો ચૂંટવામાં આવશે કે જેઓ સોસાયટી રજિસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૮૬૦ અથવા બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ એક્ટ, ૧૯૫૦ હેઠળ નોંધાયેલ હોય. તેઓ નિયત કરવામાં આવેલી રીત મુજબ પોતાનામાંથી જ સભ્યોને ચૂંટશે. મતદાર ચાદીમાં સમાવેશ માટેની યોગ્યતા એવી છે કે ભલે કોઈ ચોક્કસ ટ્રસ્ટ તેના સંચાલન હેઠળ એક કરતાં વધુ શાળાઓ ચલાવતું હોય, પરંતુ મતદાર ચાદી તૈયાર કરવાના હેતુથી તેના દ્વારા નિયુક્ત એક પ્રતિનિધિ દ્વારા તે માત્ર એક જ મત આપવા માટે હકદાર રહેશે.

૩.૧ ઉપર દર્શાવેલ દાદમાં પ્રતિબિંબિત થતી અરજદારોની ફરિયાદ પ્રતિવાદી નંબર ૨ – ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડના સભ્યો માટે ચાલી રહેલી

ચૂંટણીઓના સંદર્ભમાં ઊભી થઈ છે. ચૂંટણી કાર્યક્રમ ૧૧મી નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ ગુજરાત સરકારી ગેઝેટ ભાગ II અસાધારણમાં જાહેરનામા મુજબ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો. ચૂંટણીની જાહેરાત ૦૪થી નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ કરવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ ઉપરોક્ત વાસ્તવિક જાહેરનામું બહાર પડાયું હતું. નામાંકન ૧૫મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ બપોરે ૨.૦૦ વાગ્યા સુધી સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા, તેની ચકાસણી ૧૫મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ સાંજે ૪.૦૦ વાગ્યા સુધી કરવામાં આવી હતી. ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની તારીખ ૧૮મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ હતી અને તે જ દિવસે ચૂંટણી લડતા ઉમેદવારોની યાદી પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી. મતદાન ૨૦મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ ના રોજ થવાનું છે જ્યારે મતગણતરી ૨૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ ના રોજ નક્કી કરવામાં આવી છે, અને પરિણામ જાહેર કરવાની તારીખ પણ ૨૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ છે. મતદાર બનવા માટેની પાત્રતા ચોક્કસ ટ્રસ્ટ મારફતે હોય છે અને ટ્રસ્ટ તેના દ્વારા અધિકૃત માત્ર એક જ મતદાર દ્વારા પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે હકદાર છે.

૩.૨ પ્રસ્તુત અરજી ગ્રુપ ૩ મતવિસ્તાર સાથે સંબંધિત છે જેમાં સાબરકાંઠા, ખેડા, અરવલ્લી, દાહોદ, અમદાવાદ શહેર, પંચમહાલ અને મહીસાગર જિલ્લાઓનો સમાવેશ થાય છે. મતદાર યાદી સંબંધિત જિલ્લાઓના જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી મારફતે દરેક શાળાને આપવામાં આવેલી સૂચનાઓના આધારે તૈયાર કરવાની હતી જેમાં જરૂરી હતું કે એક ટ્રસ્ટ એક જ મત માટે હકદાર રહેશે. અરજદારોનો કેસ એવો છે કે મતદાર યાદી ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન કરે છે અને તેથી તે ચૂંટણીને દૂષિત કરે છે. એવો પણ કેસ છે કે અહીંના ત્રીજા પ્રતિવાદીની ઉમેદવારી સ્વીકારવી જોઈતી ન હતી કારણ કે ઉક્ત પ્રતિવાદી ઉમેદવાર બનવા માટે લાયકાત ધરાવતા ન હતા કારણ કે તેઓ ચૂંટણી લડવા માટે અયોગ્ય હતા.

૩.૩ અરજદારોએ અરજીના રેકૉર્ડ પર મતદાર યાદીની નકલ રજૂ કરીને એવો દાવો કર્યો કે

સમાન સંચાલન (ટ્રસ્ટ) હેઠળની શાળાઓના નામનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી, ટ્રસ્ટના એક કરતાં વધુ પ્રતિનિધિઓનો મતદાર યાદીમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે અને તેઓ બધા મતદાન કરશે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ એક ટ્રસ્ટમાંથી મતદારોના ડુપ્લિકેશન (બેવડાવવા) સમાન ગણાશે અને એક-ટ્રસ્ટ-એક-પ્રતિનિધિત્વના સિદ્ધાંતની અવગણના કરશે, જે લાયક મતદારો માટે લાગુ કરવા માટેનો માપદંડ છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ અનિયમિતતાને કારણે, ચૂંટણીના પરિણામને કૃત્રિમ રીતે નિયંત્રિત કરવામાં આવશે અને જે વ્યક્તિઓને લાયક મતદારો તરીકે મંજૂરી ન આપવી જોઈએ તેઓ તેમના મત આપશે.

૪. બીજા પ્રતિવાદી બોર્ડે તેના ડેપ્યુટી ચેરમેન અને ચૂંટણી અધિકારી મારફતે અરજીનો વિરોધ કરતું અને માંગવામાં આવેલી દાદનો વિરોધ કરતું સોગંદનામું દાખલ કર્યું. ચૂંટણી પ્રક્રિયા શરૂ થઈ ગઈ હોવાના આધાર ઉપરાંત, મતદાર યાદી તૈયાર કરવા અંગે નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું છે:

(i) મતદાર યાદી તૈયાર કરવા માટે ૨૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૬ ના પત્ર દ્વારા વિગતવાર સૂચનાઓ સાથે પ્રાથમિક મતદાર યાદી સંબંધિત જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓને મોકલવામાં આવી હતી અને તેમાં જરૂરી સુધારા કર્યા પછી સુધારેલી મતદાર યાદી ૨૦ નવેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ બોર્ડને મોકલવાની હતી;

(ii) જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓની કચેરીઓમાંથી સુધારેલી મતદાર યાદી મળ્યા પછી, સુધારાઓ લાગુ કરવામાં આવ્યા હતા અને તે મુજબ પ્રાથમિક મતદાર યાદી તૈયાર કરવામાં આવી હતી;

(iii) ૧૧ નવેમ્બર, ૨૦૧૬ થી ૧૯ નવેમ્બર, ૨૦૧૬ દરમિયાન તમામ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓની કચેરીઓ ખાતે સામાન્ય જનતા માટે પ્રાથમિક મતદાર યાદી પ્રદર્શિત કરવામાં આવી હતી;

(iv) દૈનિક સમાચારપત્રમાં એક જાહેર ખબર પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી અને સામાન્ય જનતા પાસેથી વાંધાઓ મંગાવવામાં આવ્યા હતા;

(v) જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓએ પ્રાથમિક મતદાર યાદી તૈયાર કરતી વખતે અને સુધારતી વખતે વિવિધ શાળાઓ પાસેથી મળેલી માહિતીને ધ્યાનમાં રાખીને જરૂરી સુધારા કરવાના હતા;

(vi) અરજદારો પૈકી કોઈએ પણ વાંધા ઉઠાવવા માટે આપવામાં આવેલા સમયગાળામાં પ્રાથમિક મતદાર યાદીમાં કરવામાં આવેલી નોંધ (એન્ટ્રી) અંગે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો.

૪.૧ પ્રતિવાદીનો વધુ કેસ એવો છે કે મતદારોની વિગતો આપવા માટે બોર્ડ દ્વારા જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓને બે ફોર્મેટ પૂરા પાડવામાં આવ્યા હતા, પહેલું ૧૯ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૫ ના પત્ર દ્વારા અને ત્યારબાદ ૦૨ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૬ ના પત્ર દ્વારા. પ્રથમ ફોર્મેટમાં શાળા વિશે માહિતી માંગવામાં આવી હતી. જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓ પાસે બે ફોર્મેટ ઉપલબ્ધ હોવાથી, કેટલીક શાળાઓએ પ્રથમ ફોર્મેટનો ઉપયોગ કર્યો જેમાં ટ્રસ્ટના નામનો ઉલ્લેખ ન હતો. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે શાળા સંચાલકોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા મતવિસ્તારોના તમામ ચાર જૂથોમાં કુલ ૮૮૩ મતદારો છે. મૌખિક રીતે એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આ ૧,૬૮૪ ટ્રસ્ટોમાંથી છે.

૪.૨ બોર્ડના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે એક-ટ્રસ્ટ-એક-પ્રતિનિધિત્વના સિદ્ધાંતનું પાલન થાય તેની ખાતરી કરવા માટે પૂરતા પગલાં અને પૂરતી કાળજી લેવામાં આવી છે અને કોઈ એક ટ્રસ્ટને બે પ્રતિનિધિઓ મારફતે બે મત આપવાની મંજૂરી આપવામાં આવતી નથી. આ રજૂઆતને ૧૮ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ ના વધુ સોગંદનામા દ્વારા ટેકો આપવામાં આવ્યો હતો જેમાં શપથ પર નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું છે:

"બોર્ડ તે જ મતદારોને મત આપવા દેશે જેમની પાસે જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓ

દ્વારા જારી કરાયેલ ફોટોગ્રાફ્સ સાથેનું ઓળખ પ્રમાણપત્ર હશે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સંબંધિત તમામ જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીઓએ સ્પષ્ટતા કરી છે કે તેમણે મતદાર ચાદીમાં કેટલાક ડુપ્લિકેશન નોંધ્યા છે પરંતુ હકીકત એ છે કે તેઓએ શાળા અથવા શાળાઓ ચલાવતા દરેક ટ્રસ્ટના માત્ર એક જ પ્રતિનિધિને ફોટોગ્રાફ ધરાવતું ઓળખ પ્રમાણપત્ર આપ્યું છે. આ સંજોગોમાં, એક જ ટ્રસ્ટમાંથી કોઈ વધારાનો મત આપવાનો કોઈ અવકાશ નથી. દરેક મતદાર માટે ડી.ઈ.ઓ. (DEO) દ્વારા જારી કરાયેલ ફોટો-આઈડી ફરજિયાત છે અને પ્રતિનિધિ ટ્રસ્ટને આવું માત્ર એક જ ફોટો-આઈડી જારી કરવામાં આવે છે જે એક કે તેથી વધુ શાળાઓ ચલાવતું હોઈ શકે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે મતદાન સમયે, મતદારોની આંગળી પર ભૂંસી ન શકાય તેવી શાહીનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે અને પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર પાસે મતદાર-આઈડી પણ જમા કરાવવાનું રહે છે અને તે અન્ય ચૂંટણી સામગ્રી સાથે બોર્ડના અધિકારીને મોકલવાનું રહેશે."

૪.૩ પ્રતિવાદી બોર્ડના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ચૂંટણીની બાબતોમાં સામાન્ય રીતે ચૂંટણીઓ પૂરી થયા પછી જ કાનૂની ઉપાય માટે આગળ વધવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ. આ સંદર્ભમાં તેમણે બોર્ડના સભ્યોની ચૂંટણીની પ્રક્રિયા અંગેના ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ નિયમો, ૧૯૭૪ ના નિયમ ૫ ના પરિશિષ્ટના પેટા-નિયમો ૩૧, ૩૨ અને ૩૩ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું. પેટા-નિયમ ૩૧ મતગણતરી પૂર્ણ થયા પછી બેલેટ પેપર્સની કસ્ટડી વિશે છે. પેટા-નિયમો ૩૨ અને ૩૩ નીચે મુજબ છે:

"૩૨. ચૂંટણીના કાગળો રજૂ કરવા અને તેનું નિરીક્ષણ. રિટર્નિંગ ઓફિસરની કસ્ટડીમાં હોય ત્યારે બેલેટ પેપર્સના પેકેટો ભલે તેની ગણતરી થઈ હોય, નકારી

કાઢવામાં આવ્યા હોય અથવા ટેન્ડર થયા હોય અને અથવા તેના કાઉન્ટરફોર્સ ખોલવામાં આવશે નહીં અને સક્ષમ અદાલતના આદેશ સિવાય તેની સામગ્રીનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવશે નહીં અથવા તેને રજૂ કરવામાં આવશે નહીં.

૩૩. બેલેટ પેપર્સનો નાશ કરવો. ચૂંટણીના પરિણામના પ્રકાશનની તારીખથી એક મહિનાની મુદત પૂરી થવા પર અથવા જ્યાં સક્ષમ અદાલતમાં ચૂંટણીની માન્યતાને પડકારવામાં આવી હોય ત્યાં સક્ષમ અદાલતના નિર્ણયની તારીખથી ત્રણ મહિનાની મુદત પૂરી થવા પર, રિટર્નિંગ ઓફિસર, બોર્ડની પૂર્વ મંજૂરી સાથે બેલેટ પેપર્સ મતપેટીઓમાં રહેલા અને સીલબંધ પેકેટોમાં રહેલા બંને અને ચૂંટણીને લગતા અન્ય દસ્તાવેજોનો નાશ કરશે."

૪.૪ ઉપરોક્ત પેટા-નિયમોના આધારે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે જે ચૂંટણીઓ પૂરી થયા પછી કોર્ટ સમક્ષની કાર્યવાહીનો સંદર્ભ આપે છે અને બેલેટ પેપર્સ વગેરેની જાળવણીની જોગવાઈ કરે છે, તે સૂચવે છે કે ચૂંટણીઓ પૂરી થયા પછી ચૂંટણીને પડકારવાનો કાનૂની ઉપાય લેવો જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અરજદારો નારાજ હોય તો ચૂંટણી પછી સિવિલ દાવો દાખલ કરી શકે છે. સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતના પ્રકાશમાં ઉપરોક્ત જોગવાઈને વાંચીએ કે કોર્ટ ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં દખલ કરશે નહીં અને ચૂંટણીમાં અનિયમિતતા અને ગેરકાયદેસરતાના આક્ષેપોની સુનાવણી ચૂંટણીઓ પછી હાથ ધરવા માટે મુલતવી રાખવી જોઈએ, તે રીતે પ્રતિવાદી બોર્ડના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતમાં વજૂદ છે.

૪.૫ ત્રીજા પ્રતિવાદીએ પણ સોગંદનામું દાખલ કરીને અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એવી રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે તક ઉપલબ્ધ હતી ત્યારે અરજદારોએ તેમની ઉમેદવારી સામે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો. કાનૂની દલીલ પર એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે

અન્યથા પણ અરજદારોનો કેસ અસ્થાને હતો કારણ કે પ્રતિવાદીએ ૧૩મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ બીજા પ્રતિવાદી બોર્ડને અગાઉથી જ પત્ર લખ્યો હતો કે જેમાં તેમણે બી.એડ. કોલેજના સભ્ય તરીકે દર્શાવવામાં આવેલું તેમનું નામ દૂર કરવા વિનંતી કરી હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ત્રીજા પ્રતિવાદી પાસે ચૂંટણી લડવાની પાત્રતા અને ક્ષમતા હતી અને તેમની ઉમેદવારી યોગ્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવી હતી. એવું કહી શકાય કે ત્રીજા પ્રતિવાદીનું નામ મતદાર યાદીમાં હતું જેના આધારે ચૂંટણી લડવા માટેનું તેમનું નામાંકન સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

૫. તમામ હકીકતો, અરજદારોની દલીલો અને પ્રતિવાદીઓ તરફથી કરવામાં આવેલા વિરોધને ધ્યાનમાં લીધા પછી, વાસ્તવિક મતદાનમાં એક-ટ્રસ્ટ-એક-પ્રતિનિધિત્વના સિદ્ધાંતનું ઉલ્લંઘન થવાની શક્યતા અંગેનો અરજદારોનો કેસ બોર્ડ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવ્યો છે. બોર્ડે અન્ય બાબતોની સાથે સ્પષ્ટ કર્યું છે કે સંબંધિત જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા આપવામાં આવનાર ફોટો ઓળખપત્રના પ્રમાણપત્રના આધારે મતદાન કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે. સોગંદનામામાં અને ખાસ કરીને ઉપર ટાંકવામાં આવેલા વધુ સોગંદનામામાં જણાવેલી બાબતોના સંદર્ભમાં એ વાત પર ભાર મુકવામાં આવ્યો હતો કે પ્રતિનિધિ મતદારને જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલા ફોટો ઓળખપત્રના આધારે મત આપવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે કે જેમાં મતદારની ઓળખ તે જે ટ્રસ્ટનું પ્રતિનિધિત્વ કરવાનો છે તેના આધારે હશે. એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે સંબંધિત ટ્રસ્ટ તેના દ્વારા પસંદ કરાયેલા એક પ્રતિનિધિની તરફેણમાં જરૂરી અધિકૃતતા આપશે. વધુમાં, જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીએ આવી અધિકૃતતા અને ઓળખની ચકાસણી કરી હશે, તેમ જણાવવામાં આવ્યું હતું.

૫.૧ તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે એક ટ્રસ્ટ વતી બેવડા મતદાનની શક્યતા નકારી કાઢવામાં આવે છે. લેવાયેલા ઉપરોક્ત પગલાંના આધારે વધુમાં એવી

રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે મતદારની ઓળખ ચકાસી શકાય તે રીતે સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે અને તે જ ટ્રસ્ટ માટે બીજી કે અન્ય વ્યક્તિ મત આપે તેવી સ્થિતિ ઉભી થશે નહીં. ત્રીજા પ્રતિવાદીની ઉમેદવારીને પડકારવા અંગે આગળ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નામાંકન ફોર્મની સાથે સંબંધિત જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા જારી કરાયેલું પ્રમાણપત્ર જોડવું જરૂરી હતું જેમાં ટ્રસ્ટના નામનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ હોય. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે બહાર આવેલી આવી માહિતીના આધારે રિટર્નિંગ ઓફિસરે નામાંકન ફોર્મ સ્વીકાર્યું છે.

પ.૨ પ્રતિવાદી-બોર્ડ દ્વારા અરજદારોના કેસના કરાયેલા વિરોધથી વિવાદના પરિમાણો અને સામે આવેલા પાસાઓ વાસ્તવમાં આ વિવાદને ભવિષ્યના ક્ષેત્રમાં (in futuro) લઈ જાય છે. અરજદારોના કેસને તેના દેખીતા મૂલ્ય પર લઈએ તો પણ, એક ટ્રસ્ટના બે પ્રતિનિધિઓ મતદાર તરીકે કાર્ય કરશે કે કેમ તે કોઈપણ સંજોગોમાં એક ભાવિ ઘટના છે, જેને બોર્ડના ચોક્કસ વલણ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી છે કે મતદાન ફોટો ઓળખપત્ર દ્વારા સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે કે જે તે ચોક્કસ વ્યક્તિને ટ્રસ્ટ દ્વારા અપાયેલી અધિકૃતતાના આધારે જારી કરવામાં આવ્યા હશે. સંબંધિત મતવિસ્તારની આ ચૂંટણીમાં એક-ટ્રસ્ટ-એક-મત સિદ્ધાંતનું પાલન કરવામાં આવશે નહીં અથવા તેની અવગણના કરવામાં આવશે, એવો પૂર્વગ્રહ રાખવો કે નિષ્કર્ષ કાઢવો શક્ય નથી. ઉપરોક્ત પ્રકારના વિવાદનો નિર્ણય કરવા માટે રિટ અરજી એ યોગ્ય માધ્યમ નથી, કારણ કે તેમાં હકીકતલક્ષી પાસાઓ તપાસવાના હોય છે જે યોગ્ય સમયે યોગ્ય ફોરમ સમક્ષ જ થઈ શકે અને ચોક્કસપણે આ કાર્યવાહીમાં આ તબક્કે નહીં.

પ.૩ તેથી, સમગ્ર વિવાદ તેના અંતિમ પૃથક્કરણમાં હકીકત-શોધ તપાસના ક્ષેત્રમાં પ્રોજેક્ટ થાય છે. ચૂંટણીમાં એક ટ્રસ્ટ વતી બે વ્યક્તિઓ મત આપીને મતદાનના

નિયમોનો ભંગ કરે છે કે કેમ તે હકીકત-શોધની પ્રક્રિયા અને પુરાવાનો વિષય બનશે. જોકે અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે શાળાના નામનું પુનરાવર્તન દર્શાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ તે પોતે જ એવો નિષ્કર્ષ કાઢવાનું પાસું બની શકે નહીં કે મતદાન એક-ટ્રસ્ટ-એક-પ્રતિનિધિત્વના સિદ્ધાંતનો ભંગ કરીને થશે, કારણ કે પ્રતિવાદી બોર્ડના કહેવા મુજબ ચકાસણી સંબંધિત જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી દ્વારા કરવામાં આવશે અને મતદારો ફોટો ઓળખના પુરાવા સાથે પાત્ર હોવાનું પ્રમાણિત થશે અને આવી વ્યક્તિઓ તેમના મતાધિકારનો ઉપયોગ કરશે. રજૂ કરવામાં આવેલો વિવાદ રિટ અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ વિચારવા અને તપાસવા માટે યોગ્ય નથી.

૫.૪ વિવાદના સ્વરૂપ અને ચૂંટણી સામેના પડકારનો સારાંશ આપતાં, જો કોઈ વાસ્તવિક વિવાદ હોય, તો તે વાસ્તવિક મતો પડ્યા પછી જ પરિપક્વ થઈ શકે છે અને તે ભવિષ્યના વિવાદના સ્વરૂપમાં હોવાથી તેમાં હકીકતોના વિવાદાસ્પદ પ્રશ્નો સામેલ હશે, જેનો ઉકેલ હકીકત-શોધ ન્યાયિક પ્રક્રિયા દ્વારા લાવવાનો રહેશે. આ પાસું અને વિચારણા ચોક્કસપણે વિષયવસ્તુના વિવાદને રિટ ક્ષેત્રાધિકારની બહાર અને દૂર એવા ક્ષેત્રમાં લઈ જાય છે જ્યાં રિટ સત્તાઓ કાયદેસર રીતે વિસ્તરી શકતી નથી. તેથી અરજદારો માટેનો ઉપાય રિટ ઉપાય સિવાયનો અન્ય કોઈ ઉપાય હોવો જોઈએ.

૫.૫ કોઈપણ સંજોગોમાં, પ્રશ્ન હેઠળની ચૂંટણીઓ ચાલી રહી છે. પ્રક્રિયામાં બાકી રહેલો એકમાત્ર તબક્કો મતદાન અને મતગણતરીનો છે. આ તબક્કે રિટ ક્ષેત્રાધિકારમાં પ્રક્રિયામાં દખલ કરી શકાય નહીં, કે આખરે વિવાદની તપાસ કર્યા પછી અને બંને પક્ષોના કેસને ધ્યાનમાં લીધા પછી કોર્ટ પરિણામની જાહેરાત પર પ્રતિબંધ મૂકી શકે નહીં. આ એક સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે કોઈપણ સંસ્થાની ચૂંટણી જે એક લોકશાહી પ્રક્રિયા છે, તેને ત્યાં સુધી અવિરતપણે ચાલવા દેવી જોઈએ જ્યાં સુધી તે ઘોર અથવા સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી ભરેલી માલૂમ ન પડે. અહીં એવો કેસ કહી શકાય નહીં. અરજદારોનો

ઉપાય ચૂંટણી પછીનો ઉપાય હોવો જોઈએ. ચૂંટણી પ્રક્રિયામાં અદાલતો દ્વારા દખલ ન કરવાના સિદ્ધાંતને સર્વોચ્ચ અદાલતે એન.પી. પોન્નુસ્વામી વિરુદ્ધ રિટર્નિંગ ઓફિસર [AIR ૧૯૫૨ SC ૬૪] ના નિર્ણયથી લઈને શાજી કે. જોસેફ વિરુદ્ધ વી. વિશ્વનાથ [(૨૦૧૬) ૪ SCC ૪૨૯] ના નિર્ણય સુધી તેમજ આ કોર્ટના અસંખ્ય નિર્ણયોમાં પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં, પ્રતિવાદી નંબર ૨ બોર્ડની ચૂંટણીની આંતરિક પ્રક્રિયામાં આ સિદ્ધાંતનું પાલન ન કરવાનું અને તેને અવિરતપણે પૂર્ણ થવા ન દેવાનું કોઈ કારણ નથી, જોકે નિવારણ માટે ચૂંટણી પછીની તક અને ઉપાય ઉપલબ્ધ રહેશે.

૬. ઉપરોક્ત પરિપ્રેક્ષ્યમાં, આ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવતી નથી; જોકે અરજદારોને ચૂંટણી પછીના ઉપાયનો ઉપયોગ કરીને પ્રશ્ન હેઠળની ચૂંટણીઓને પડકારવા તેમજ ત્રીજા પ્રતિવાદીની ઉમેદવારી-સહ-નામાંકનની સ્વીકૃતિને પડકારવા માટે આ અરજીમાં કરવામાં આવેલી માંગણીઓ માટે જ રજૂઆત કરવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવે છે. ચૂંટણીઓ પૂરી થયા પછી અરજદારો તેમના કેસને સાબિત કરવા અને રજૂ કરવા માટે કાયદા અનુસાર યોગ્ય ફોર્મ સમક્ષ યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરી શકે છે. જો આવા ઉપાયનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તો, સંબંધિત કોર્ટ/ફોર્મ પક્ષકારોને બાબતમાં પુરાવા રજૂ કરવા દીધા પછી યોગ્ય રીતે તેનો નિકાલ કરશે અને નિર્ણય લેશે.

૬.૧ જો અરજદારો આવા ઉપાયનો ઉપયોગ કરે છે, તો આ અરજીનો અસ્વીકાર તે કાર્યવાહીને કોઈપણ રીતે પ્રભાવિત કરશે નહીં. એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે કે અરજદારોને યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરીને ચૂંટણી પછીના ઉપાયનો અસરકારક રીતે ઉપયોગ કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે, ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ નિયમો, ૧૯૭૪ ના નિયમ ૫ ના પેટા-નિયમો ૩૨ અને ૩૩ ની શરતો અનુસાર, પ્રતિવાદી બોર્ડ બેલેટ પેપર્સ, મતદાન સંબંધિત અન્ય કાગળો, પરિણામ-શીટ

તેમજ ફોટો ઓળખપત્રોનો નાશ કરશે નહીં જેથી તે સ્વરૂપમાં પુરાવા સાચવી શકાય.

૭. ઉપરોક્ત અવલોકનો, સ્પષ્ટતા અને નિર્દેશો સાથે, આ અરજીમાં કરવામાં આવેલી માંગણીઓ માટે રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવતો નથી અને આ અરજી આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે. નોટિસ રદ કરવામાં આવે છે. વચગાળાની રાહત રદ થાય છે.

(એન.વી.અંજારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

વધુ આદેશ

આ તબક્કે અરજદારોના વિદ્વાન વકીલ શ્રી દવે વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ચિંતન પટેલ વિનંતી કરે છે કે અરજદારોને ઉચ્ચ ફોરમનો સંપર્ક કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે ૧૯મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ ના રોજ આપેલા વચગાળાના નિર્દેશને એક અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવે. પ્રતિવાદી બોર્ડના વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ.ડી. ઓઝા આ વિનંતીનો વિરોધ કરે છે.

કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ૧૯મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬ ના આદેશમાં આપેલા નિર્દેશો, ખાસ કરીને ઉક્ત આદેશના ફકરા ૬.૧ માં આપેલા નિર્દેશો, ૨૭મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૭ સુધી અમલમાં રહેશે.

(એન.વી.અંજારિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.